

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim
Tlf.: 94109461 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

NVE

nve@nve.no

auko@nve.no

Trondheim, 2. desember 2016

Høringsuttalelse til konsesjonssøknad for Prestfossan kraftverk

FNF er et samarbeidsnettverk for naturvern- og friluftslivorganisasjoner på fylkesnivå. I Sør-Trøndelag er elleve organisasjoner tilknyttet FNF som til sammen har 33 000 medlemskap. Vi arbeider for å bevare natur og mulighetene å utøve friluftsliv, både i nærmiljøet og i villmark, i skogen og på fjellet.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening, Trondheim Turmarsjforening og Trondhjems Kajakklubb

Vi går imot denne kraftutbyggingen, av hensyn til natur- og friluftslivsverdiene. Tilsvarende mengder energi kan og bør frigjøres gjennom energieffektivisering. Kartleggingen er for dårlig, og flere hensyn må vurderes i saken.

Friluftsliv

Friluftsliv er en samling av aktiviteter med svært stor oppslutning, ni av ti sier at de er interessert i friluftsliv¹. Friluftsliv skaper mye fysisk aktivitet og dermed bedre folkehelse, det er dessuten den gruppe av aktiviteter som størst potensial å nå ut til enda flere, i alle aldre fra barn til eldre. Spesielt friluftsliv i nærområdet er et viktig lavterskeltak som aktiviserer grupper som er lite fysisk aktive. To tredeler av befolkningen sier at om de skal bli mer aktive er det fysisk aktivitet i naturen de er interessert i å begynne med eller gjøre mer av². Ifølge Friluftsmeldingen har andelen av befolkningen som utøver friluftsliv i en årrekke vært økende. Selv om den samlet sett har flatet ut de senere årene, har turgåing og utendørs bading fortsatt å øke³.

Hvor viktige naturområdene er for folkehelsen og trivsel blir ofte glemt når man skal avklare arealsaker. De fleste er enige i at vi trenger mer friluftsliv for å kutte sykehusutgiftene, men når man diskuterer hvor et nytt boligfelt eller industriområde skal plasseres går det ofte først ut over friluftslivets anlegg og arealer. Å kartlegge, bevare og opparbeide attraktive friluftsliv- og turområder er et av de viktigste folkehelseiltakene. Det er ikke bare når friluftslivsområder forsvinner at det har en effekt på hvor mye vi går på tur, men når det kommer nye inngrep i et område blir opplevelsen redusert. Den reduserte opplevelsen kan gjøre at man ikke kommer seg ut like ofte, naturopplevelsen og rolige omgivelser er en av de viktigste motivasjonsfaktorene for å komme seg ut i naturen⁴.

1 TNS Gallup 2012

2 Synnovate oktober 2010

3 Meld. St. 18 (2015–2016) Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet

4 Synnovate 2009

Vassdraget er vakkert og har en spesiell verdi for friluftsliv. Området er innenfor et kartlagt friluftslivsområde av viktig verdi og stor utstrekning⁵.

Garbergelva er en liten perle i sportsfiskeøyemed. Her går storørret opp til Kjelstadfossen, som riktignok er et stykke nedenfor påvirket strekning i elva, men en anleggsfase vil gjøre at ørret kan gå tapt, og en fiskesesong blir ødelagt.

Elven er den beste padleelven nærheten av Trondheim, og en utbygging vil redusere denne verdien.

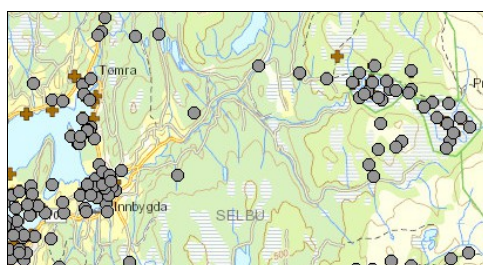
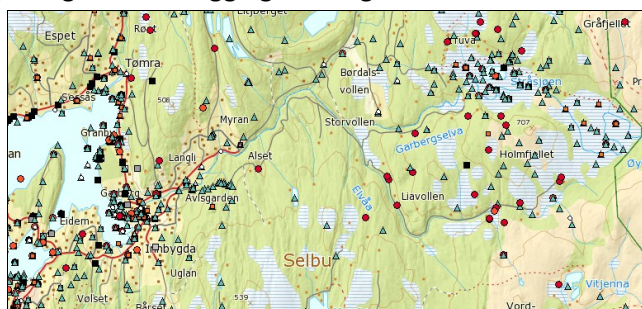
Naturverdier

Vassdragsnaturen i Norge inneholder biologiske verdier og landskapsverdier, og bør skånes mot ytterligere inngrep. 60 % av tilgjengelig vannkraft er bygget ut og 70 % av alle elver er regulerte, slik at gjenstående vassdrag blir stadig viktigere å ivareta. Den planlagte utbyggingen vil få for store negative konsekvenser for naturen, og bør derfor avvises.

Det er avgjørende viktig at siste rødliste benyttes (2015) til vurderinger av forekomster av rødlistearter, og vi kan ikke se at så har skjedd.

Tilleggsutredningen fra 24. august 2012 av Sweco endrer ikke på tidligere verdsetting, påvirkning eller konsekvenser sammenlignet med utredningen tidligere gjort av Spikkeland. Sweco fant to prioriterte naturtyper; en fosseng og en fosseberglokaltitet, men hevder at disse bare har lokal verdi. Sweco-rapporten fra 2012 oppfyller ikke kravet fra fylkesmannen om en fyllestgjørende BM-rapport (biologisk mangfold).

*Miljøfaglig Utredning og BioFokus (Gaarder og Høitomt)*⁶ har på uavhengig grunnlag ettergått en rekke naturkartlegginger gjort i forbindelse med kraftutbygging. De har funnet mange dårlige kartlegginger som utelater viktige naturtyper og arter, og gir funnene for lav verdi. Det gir grunn til bekymring, men vi kan ikke selv detaljvurdere kvaliteten av utredningen i denne saken. Ser vi på eksisterende materiale i (illustrasjoner: Artsobservasjoner t.v., Artskart t.h. og Naturbase nederst) er det kartlagt og funnet mange rødlistearter oppstrøms og nedstrøms for det aktuelle området, og mangelfull kartlegging er trolig hovedårsak til dette.

5 Kartet viser kun en del av et større kartlagt friluftslivsområde: <http://faktaark.naturbase.no/KartlagtFriluftsliv?id=FK00004726>

6 Rapport nr 102-2015, *Etterundersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging*, Norges vassdrags- og energidirektorat, Geir Gaarder (Miljøfaglig Utredning AS) og Torbjørn Høitomt (BioFokus); http://publikasjoner.nve.no/rapport/2015/rapport2015_102.pdf

Vi understreker at enorme arealer i Norge er i liten eller ingen grad er kartlagt. NVE må legge stor vekt på at det er potensiale for å finne flere truede arter på rødlisten i området, og konsekvensutredningen må inkludere grundigere feltundersøkelser. Innsamling av mose og lav kan ikke skje vilkårlig, slik de beskrevne metodene tyder på, men gjennom grundige søk på lokaliteter med størst sannsynlighet for funn. Det står oppgitt i rapporten at det er relativt kalkrikt i store deler av området som ble befart. I rapporten av Høitomt og Gaarder trekker de spesifikt fram følgende:

«Et hovedproblem her er intensjonen om å samle inn et representativt utvalg av lav og moser. For det første er miljøvariasjone ofte så stor innenfor undersøkelsesområdene at en god representativ dekning krever svært omfattende prøvetaking. Ennå viktigere er at eksempelvis de fleste relevante rødlistede moser forekommer så sparsomt og er knyttet til så spesielle mikrohabitat at de i praksis så godt som aldri vil bli påvist ved slike metoder. Det finnes konkrete eksempler på at selv svært tallrike, viktige arter har blitt oversett på denne måten 4. Også andre relevante signalarter på spesielle miljøer kan være vanskelig å påvise ved slike metoder.»

Det er derfor stor sannsynlighet for at det i forbindelse med kalkholdige fossesprøytoner finnes rødlistearter av mose og lav. I så fall er naturtypelokalitetene verdsatt for lavt. Dermed vil også resten av verdivurderingene bli feil. Uten en tilstrekkelig kartlegging må søknaden avslås.

Andre naturtyper som området har potensial for, og som tildels er konstatert, er kalkskogselementer, boreal/trøndersk regnskog, samt dødvedmiljøer knyttet til bekkekløft/elvestreng.

Viktige naturverdier må bevares uansett utfall. Det må foretas grundige vurderinger etter naturmangfoldloven §§ 8-12 og at det må redegjøres skriftlig hvordan prinsippene i samme paragrafer er vurdert.

§ 10 om samlet belastning tilsier at tiltakshaver må gjennomføre en utreining for å vurdere samlet påvirkning på natur av lignende typer. Til dette må man kunne forvente en rapport med oversikt over hvor man finner de samme naturverdiene i regionen, og hvor de allerede har gått tapt, inkludert INON (inngrepsfri natur). Slike rapporter kan utarbeides i samarbeid med andre utbyggere av kraftverk.

§12 lyder:

«For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.»

Vi mener at man med energieffektivisering og sparing kan oppnå energimålsettingen uten ytterligere naturinngrep (se også eget avsnitt lenger ned). Tiltak for energieffektivisering og sparing er derfor tiltak som *«gir de beste samfunnsmessige resultater»*. Inntil potensialet for energieffektivisering og sparing er uttømt, vil det være i strid med loven å gi tillatelse til så store naturinngrep som det er snakk om her.

§ 14 sier at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, og vi mener tapet av miljøverdier og muligheter for friluftsliv er viktigere enn det samfunnsmessige behovet for å bygge ut enda mer kraft, slik at tiltaket er i strid med § 14.

Avbøtende tiltak

Om det likevel blir utbygging må det gjennomføres avbøtende tiltak, i tråd med naturmangfoldloven og plan og bygningsloven. Eksempelvis kan fossesprutsoner ivaretas ved å flytte på steiner og endre fasong på fjell.

Det planlagte kraftverket har truede fugler i nærområdet. Om det blir utbygging må man ta hensyn til ynglefredningstiden. Det er forbudt å ødelegge egg, reir og bo ifølge naturmangfoldlovens § 15 første ledd. Spesielt må ikke lauvskog ryddes/hugges i perioden april til juni av hensyn til hekking og yngling. En må også

sjekke andre lokaliteter for fugl før anleggsstart om våren, og om det er hekking må man vente med anleggsarbeid nær reiret inntil hekkingen er over for sesongen.

Eventuelle forekomster av myr i området må bevares. Status for lavlandsmyrer er nylig hevet, bl.a. gjennom Meld. St. 14 (2015-16) Natur for livet, og det kan sees på som en ny nasjonal føring. Det er for tiden mye fokus på at myr har vært for enkelt å bygge ned og/eller drenere, og det gir tap av viktige biotoper for artsmangfoldet, og dessuten enorme klimautslipp.

Energieffektivisering

Det er ventet at gjennom økt overføringskapasitet vil det bli betydelig kraftoverskudd i Norge, og i Midt-Norge. Istedenfor ny vannkraft, spesielt i denne størrelsesorden, bør man satse på energieffektivisering, som ifølge Siemens-rapportene *Smart City*⁷ har potensiale til innsparinger som vil gjøre at mange naturskadelige kraftverk blir overflødige. Rapporten viser bl.a. at ved å benytte moderne, tilgjengelig teknologi kan det spares energi tilsvarende 22 prosent av Trondheims stasjonære energiforbruk.

Vi kan minne om at Norge har mange mål og internasjonale forpliktelser som taler imot å bygge kraftverk som skader naturverdier; blant annet bevaring av inngrepsfri natur, vanndirektivet/vannforskriften og konvensjonen om biologisk mangfold (CBD).

Vannforskriften

Vurderinger i henhold til vannforskriften⁸ skal inkludere:

- Hva er dagens status?
- Kan man forvente at vannforekomsten ikke når opp til god økologisk tilstand (GØT) ved utbygging?
- Kan man forvente at tilstanden forringes om man bygger anlegget?
- Hvis svaret er ja på et av de to siste spørsmålene, hvordan har utbyggeren vurdert § 12 i vannforskriften?

Vi er spesielt bekymret for at endret vannføring vil medføre dårligere kår for potensielle rødlistede arter som befinner seg i eller nær vassdraget.

Alternative planer

Nedre del av Garbergelva er tidligere foreslått vernet⁹, og er ett av Naturvernforbundets tolv prioriterte vassdrag i Norge. Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN, bestående av Den Norske Turistforening, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger og Fiskerforbund og World Wide Life Found) foreslo i 2008 å lage en rødliste over norske vassdrag, og den listen inkluderte Garbergelva¹⁰.

Erik Brenna
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag

---

7 <http://w3.siemens.no/home/no/no/campaign/energieffektivisering/pages/energieffektivisering.aspx>

8 <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-12-15-1446>

9 1993: Verneplanutvalget gikk inn for vern i Verneplan IV. 2005: Fylkesmannen, Fylkeslandbruksstyret og styringsgruppa for supplering av verneplanen gikk inn for vern ved *Supplering av verneplan for vassdrag*. Se <http://naturvernforbundet.no/garbergelva/category2471.html>

10 <https://www.nrk.no/trondelag/vil-verne-garbergelva-1.6159761>